Modri in plavi salon

Sprehod skozi prostore zadrske Moderne galerije in mestne Lože, kjer je odprta bienalska razstava likovnih del na (prosto razumljeno) morsko temo

V počastitev 30. obletnice osvoboditve mesta so v Zadru v prostorih Moderne galerije in mestne Lože znova odprli tradicionalno, sodobno likovno bienalsko razstavo: 8. likovni salon.

»Zdi se mi, da je prav* to primerno,« je ugotavljal bradat mladenič, ki je sedel pri vhodu v Moderno galerijo in prodajal vstopnice ter hkrati vrtel še magnetofon z atomsko avangardnimi atonalnimi posnetki. Kar sedeminsedemdeset pomembnih jugoslovanskih slikarjev in grafikov s pisano pahljačo njihovih del so zbrali na letošnji prireditvi, ki naj bi kot vsako drugo leto izpričala povezavo med likovno umetnostjo in našim sinjim morjem.

Seveda pa ne gre pri tem za ozko tolmačenje morskih krajin v smislu nekdanjih razburkanih marin. Dr. Vanda Ekl, ravnateljica znanstvene biblioteke z Reke, je v uvodu lepega razstavnega kataloga salona zapisala sploh zelo široko oznako: Kaj je morje? Način čustvovanja, oblika življenja? Kvaliteta zavesti, psihološki medij? Morda zgodovinska danost? Ali estetska realnost? Brezčasnost? Gibanje barv? Poetično ogledovanje navzven? Surov odtisek vsakdanje okolice navznoter ...?

Vsekakor: če sem samo pogledal, komu je žirija prisodila nagrade, sem se o tej žirini lahko prepričal celo bolj, kot bi meni samemu prijalo. Tri glavne nagrade so namreč dobili trije ugledni umetniki: Miodrag Protić, Nives Kavurić-Kurtović in Ante Kaduz za stvaritve, ki bi sicer lahko nastopale tudi kot izraz napetosti ali dinamike planin, sodobne elektronike, civilizacije, vojne, množice, samote ali česarkoli drugega.

Ne glede na žirijo sem torej sam le po svoje iskal umetnine, ki so mi po svoje mogle izpovedati večno igro in protiigro človeka in morja. Očitno se seveda tudi naši okusi iz generacije v generacijo spreminjajo in tudi sam se ne bi navduševal nad slikami, ki so morda še ugajale ljudem včeraj: pa najsi gre za šolsko otipljivo jadrnico Nevenke Djurdjević ali postimpresionistično Hišo na obali Božidarja Prodanovića, pa tudi ne za sicer zelo sodobno, groteskno šaljivo zasnovano turistično ladjo »Orion« Vojislava Stanića, ki jo je, kot bi mignil, prodal za tri milijone starih dinarjev. Kar preveč pripovedne so se mi zdele tudi slike Antuna Žunića, Iva Vojvodića ali Alme Orlić, ki so sicer s pritajeno pieteto pričale o spominu na domove očetov in starih pomorskih kapitanov.

Dovolj pa so me pritegovale tiste likovne stvaritve, ki so iz podoživljanja realnosti morja in obale v neki sodobni likovni govorici, v skoraj predmetno abstraktnem izrazu izražale živ stik avtorja s tvarnostjo morja in krasa, na primer Višnje Tahnine ali Halila Tikveša. Medtem ko so nekateri grafiki, poleg makedonsko-zagrebškega Ordana Petlevskega, zlasti Slovenca Borčič in Makuc, nekam analitično mračno meditirali ob motivih školjk, škorpijonov in praoblik, je večina razstavljalcev v Zadru vendarle morje pograbila kot izgovor za svojo bujno eksplozijo v barvah. Potočnjakovi ali Popovićevi vidiki morskega dna so za to najbolj živi primeri. Tu je tudi abstrakciji težko očitati abstrakcijo, ker je abstrakcija potopljenega sveta lahko tudi nedoživeta, samo fantazijska realnost, samo barvni spektrum vode in svetlobe.

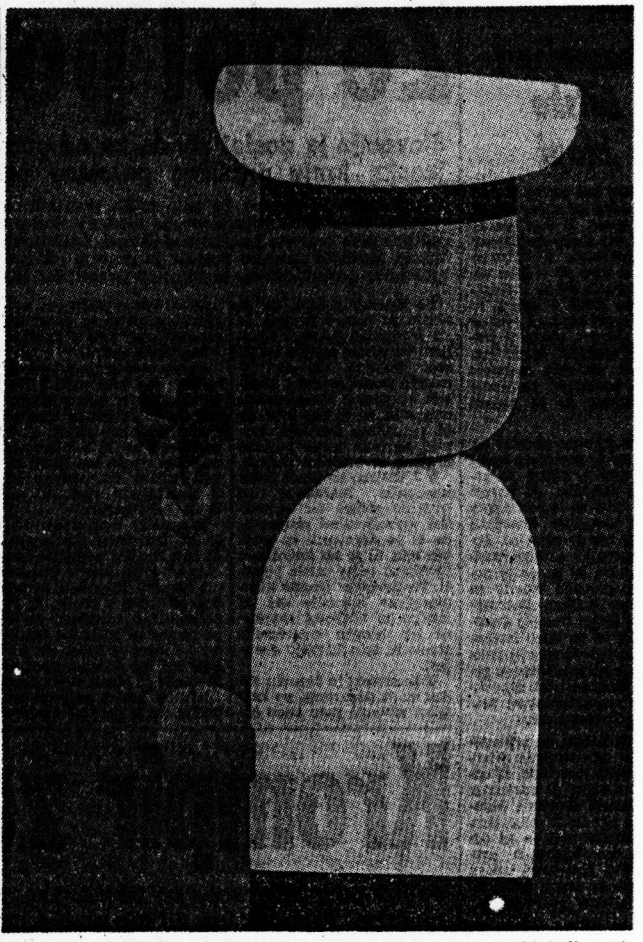
In medtem ko je Milica Dinić videla primorski otočni gaj zgolj v neki lebdeči sivini in je Ljubo Ivančić svoj ženski akt razgrnil pred nas skoraj kot asketsko „resušeno" polenkovko, pa sta Vili Svečnjak ali Djuro Pulitika dubrovniško obalo zajela predvsem v ožarjeni kamnitosti, bohotnosti oblik in v kolorizmu. Plaža Radomirja Reljića pa se mi je zazdela bolj naivno politično pokopališče odvrženih človeških simbolov, kot kraj turistične mikavnosti.

Čeprav so sicer tudi senčni motivi lahko obmorski, zlasti če je avtor človeku po srcu, pa naj razstavi že karkoli — na primer Milan Cmelić s svojim sivkastim ometom obrtniških hišic — sta se mi zazdeli vredni pozornosti dve izrazito sončni podobi, zato tudi morski, čeravno pravzaprav na njiju morja sploh ni. Ena je Bogomila Karlavarisa slika ladje z eno samo močno napeto jekleno vrvjo, pripeto na belino kapitanskega mostička, in druga Bojana Bema izziv dveh belih, sfino belih žogic na osončeni polici. In kot je Ferdinand Kulmer svoje ribe človeško intelektualno zakompliciral, tako je Vasko Lipovac svojega mornarja, pravzaprav mornarčka, s cvetom v roki spremenil skoraj v otroško, otroško lutkico, ki bi jo lahko vrgli tudi ribam. A le zakaj je Božidar Djurić svojo surrealistično gmoto človeških okončin in drobovja, podobno rožnato gnusnemu grozdu, s svojo legendo tako prisiljeno vezal na morje, češ: »Človek, ki ni videl morja.«

»Če hočete videti pravo morje, če hočete videti, kaj je na sliki, kupite pri nas,« so mi glasno ponujali svoje kičaste in polkičaste likovne izdelke v sonou se pretegujoči amaterji pred galerijo in pred Ložo na trgu. Njihova s keramiko pomešana olja in njihove parafinsko podložene risbe so se res kar šibile od morja, skal, znanih zadrskih hiš in palač. In vse skupaj seveda, kot ima kdo žep in okus, za 150 ali samo 20 dinarjev!

Kot da bi bila včasih večja ali manjša modrost slikarjev pred vrati galerij odvisna od tega, ali so pod streho galerij bolj modri ali bolj plavi saloni.

BOGDAN POGAČNIK



ČLOVEŠKA LUTKICA — »Mornar s cvetom« Vaska Lipovca, ki tudi razsta v zadrskem »8. plavem salonu«.

Posredovanje v prid tržaškemu slovenskemu gledališču

Kot smo že pisali, je Stalno slovensko gledališče v Trstu kljub nekaterim potezam italijanskih oblasti, da bi položaj omilili, še vedno v hudi finančni stiski, ki ogroža delo gledališča v prihodnji sezoni. Prizadevanja za rešitev tega nenarevnega stanja se zato nadaljuje. Te dni se je deželni odbornik za šolstvo in kulturne dejavnosti Dal Mas v Rimu pogovarjal s državnim podtajnikom za šolstvo Benporadom ter ga seznanil s kritično situacijo SSG. Dal Mas je izrazil prošnjo, da bi podtajnik posredoval pri vladnih organih in ustreznih parlamentarnih komisijah, da bi slovenskemu gledališču priznali njegov status in mu s tem dali pomoč, ki mu pripada. Ni še znano, kakšen je bil rezultat tega pogovora, toda z obiskom deželnega odbornika v Rimu se je vprašanje Stalnega slovenskega gledališča spet odprlo na državni ravni. Vsekakor pa pričakujejo, da bodo rezultati obiska za SSG ugodni.

ŽG — Podjetje za elektrifikacijo prog
LJUBLJANA,
Prešernova 35

Odbor za medsebojna razmerja delavcev v združenem delu

razglaša
prosto delovno mesto

DAKTILOGRAFA
v splošni službi

POGOJ:
administrativna šola.
Ponudbe sprejema odbor v 8 dneh od objave oglasa.

7639